

Инсон ва қонун

www.hudud24.uz

2022 йил 15 февраль
сешанба
№ 06 (1314)

www.hudud24.uz
insonvaqonun@adliya.uz
fb.com/hudud24official/
t.me/hudud24official/

hudud24
Endi 24 saat siz bilan!

- Энг сүнгги хабарлар
- Ҳуқуқий маълумотлар
- Таҳлилий мақолалар
- Оюжатга жавоблар

Мурожаат

НАМАНГАН вилояти ҳокими-нинг 2020 йил 8 апрелда "Кам таъминланган, ногиронлиги бўлган ва боқувчисини йўқотган оиласаларга уй-жой бошланғич тўловини тўлаб бериш тўғрисида" ги фармойиши чиқди. Шунга асосан 2021 йил 7 май куни Наманган шаҳар ҳокимлигида кўп қаватли уй-жойлар учун бошланғич тўловни тўлаб бериш тўғрисидаги аризалар кўриб чиқилди.

ИККИ КУННИ

ИККИ ЙИЛГА
ЧЎЗМОҚЧИМИСИЗ, ЖАНОБ
БАНКИР?

Хурматли "Инсон ва қонун"
газетаси таҳририяти!

Йиғилиш баёнида кам таъминланган, уй-жоига муҳтоҷ, оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган фуқаро сифатида менга Наманган шаҳар "Юксалиш" мавзеси, "Давлатобод" маҳалла фуқаролар йиғини худудида жойлашган 31-йй, 13-хонадонни бир ой муддат ичидаги нотариал расмийлаштириш ҳақида қарор қабул қилинган эди.

Хужжат ишлари якунига етгач, банк ходимлари уй тижорат нархидаги берилшини маълум қилишди. Аввалига 7 фойизли уй 17 фойизга кўтарилиганига жуда хафа бўлдим, рози бўлмадим. Кейин уйга муҳтоҷлигим учун, ноилож, кўнди. Мана энди орадан шунча муддат ўтаяпти ҳамки, банқдагилар "уйга ресурс йўқ, қачон пул ажратилса, кўчишингиз мумкин", дейишдан нарига ўтишмаяпти. Ваҳланки, бу уй 2020 йилда ўз эгаларига топширилган. Мен эса, ҳамон сарсон-саргардонман. Тўрт йилдан бўён ўғлим билан ижарама-ижара кўчиб юрибмиз.

Қарорда кўрсатилган уйни тезроқ олишим учун менга амалий ёрдам берсангиз.

Дилором ЭРГАШЕВА,
Наманган шаҳри

ТАҲРИРИЯТДАН:

Наманган шаҳар ҳокими раислик қилган 2021 йил 7 майдаги йиғилиш баёни қарорида ишчи гурӯҳ аъзолари ҳамда "Ипотека банк" АТИБ вилоят филиалига 2 кун муддатда Наманган шаҳридаги "Юксалиш" маҳалласидаги уй-жойни ва

бошланғич тўлов маблағини белгиланган тартибда фуқаро Дилором Эргашевага биритирилишини ҳамда расмийлаштиришни таъминлаш юклатилган. Аммо орадан 9 ойдан ортиқ вақт ўтган бўлса ҳамки, бу муаммо ўз ечимини топмаяпти.

"Ипотекабанк" Наманган вилоят филиали мутасаддилари "Мижоз банк" учун эмас, банк мижоз учун, деган шиорни унтиб қўйганга ўхшайди.

Мижознинг ишончини йўқотган вилоят филиали мансабдорлари-

нинг мазкур ҳолат бўйича ҳаракатларини Республика "Ипотекабанк" АТИБ раҳбарияти ўз назоратига олишига ва тез кунда таҳририятга бу этиборсизликка барҳам берилгани ҳақида хабар йўллашига умид қиласиз.

Замондошимиз

ҚАЛБИДА САМИМИЯТ МАВЖ УРГАН ИНСОН

ёхуд ҳам одам,
ҳам олим
бўлолган раҳбар
ҳақида...

ШУНДАЙ инсонлар борки, мазмунли умр йўли ва одамийлик фазилатлари билан барчага ҳаётий ибрат бўлишади. Замондошлари қалбидан чуқур жой эгаллашади. Ўз даври ва келаҗак авлод учун муносиб сиймога айланишади.

Ана шундай азиз инсонлар ҳақида сўз кетганда, таниқли ҳуқуқшунос Мирза-Улугбек Абдусаломов ҳам кўз олдимизда гавдаланади.

2-БЕТ

Давоми. Бошланиши 1-бетда

Барчамизнинг фахримизга сазовор бўлган қадрли устоз қутлуғ 70 ёш остонасида.
Юбилей баҳонасида беназир инсон, меҳрибон мураббий, тажрибали ҳуқуқшунос, фидойи раҳбар, атоқли давлат арбоби тўғрисидаги самимий фикрларимизни изҳор этишиният қилди.

■ ИЛМНИНГ МАШАҚҚАТЛИ ВА ШАРАФЛИ ЙЎЛИ

У 1975 йилда Тошкент давлат университетининг юридик факультетини ҳуқуқшунослик ва 1985 йилда Тошкент олий партия мактабини сиёсатшунослик мутахассисликлари бўйича тамомлаган.

Мехнат фаолиятини 1969 йил Сирдарё вилояти Янгиер шаҳар ўт ўчириш қисмida катта йўриклидан бошлаб, ҳозирга қадар турли давлат органларида, раҳбарлик лавозимларида ҳалқ хизматида кечак-ю кундуз камарбаста бўлишига қарамасдан илм оламидаги изланишларини, ўрганишларини бир зум бўлса-да, тўхтатгани йўқ.

Маърифатпарвар зиёли ва юксак салоҳиятли амалиётчи олим кўп йиллик илмий тадқиқотлари давомида 2003 йилнинг декабрь ойида “Тадбиркорлар ҳуқуқ ва манбаатларини ҳимоя қилишнинг фуқаролик ҳуқуқий усуллари ва муаммолари” мавзусида номзодлик диссертациясини мудаффақиятли ҳимоя қилди. Илмий иши натижалари мамлакатимизда тадбиркорлик мухитини ривожлантиришга, уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манбаатларини ҳимоя қилишнинг самарали механизmlарини ишлаб чиқиша салмоқли ҳисса қўшди.

Юздан ортиқ илмий мақолалар ва китоблар муаллифи. Булар қаторида “Ўзбекистонда адлия идораларининг шаклланиши ва ривожланиши”, “Ўзбекистон Республикаси ҳўжалик судлари”, “Мустақиллик билан ҳамнафас” ва “Сайловлар ҳақида сұхбатлар” китобларини келтириб ўтиш ўринли. Ҳаммуаллифликда тайёрланган “Ўзбекистон қонунлари: саволлар ва жавоблар”, “Қишлоқ ҳўжалиги соҳасида тадбиркорлик шартномалари”, “Контрактация шартномаси”, “Ҳалқаро сайлов стандартлари ва Ўзбекистон қонунчилиги” китоблари, Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига ва Ҳўжалик процес-сул кодексига шарҳлари кенг жамоатчилик томонидан катта қизиқиш билан кўтиб олинган. Унинг бевосита таҳрири остида Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленуми ва Раёсатининг қарорлари тўплами, Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссиясининг Ахборотномалари нашр этилган.

■ ДАВЛАТГА СОДИК ДАВЛАТ АРБОБИ

Мирза-Улуғбек ака қарийб ярим асрдан бўён давлат ҳо-кимиияти ва бошқаруви органларида танаффусиз, илк ишни бошлаган давридагидек катта иштиёқ ва шижаот, энг муҳими, садоқат билан давлатимиз ва ҳалқимиз манбаатлари йўлида ҳизмат қилиб келмоқда.

Чунончи, мехнат фаолиятини ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларда давом эттириб,

дастлаб Сирдарё вилояти прокуратуросида иш ўрганувчи, тергов бўлими прокурори, вилоят прокурорининг вояга етмаганлар ишлари бўйича катта ёрдамчиси, қадрлар бўйича катта ёрдамчиси, Мехнатобод туман суди раиси, партия органларида масъул лавозимларда, Адлия вазирининг ўринbosари, вазир вазифасини бажарувчи, вазирнинг биринчи ўринbosари, Олий ҳўжалик суди раиси, Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди раиси, Марказий сайлов комиссиясининг раиси лавозимларида ҳизмат қилди.

2021 йил 5 февралда иккинчи маротаба Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди раиси лавозимига сайланди ва ушбу лавозимда ҳозирга қадар самарали фаолият кўрсатмоқда.

Лиятни йўлга қўйди. Бу жараён вилоят ҳўжалик судларида ҳам давом эттирилди.

Кези келганда айтиш ўринлики, собиқ Олий ҳўжалик суди тизимида ҳизмат қилган амалиётчилар, адвокатлар, шунингдек, тизимдан хабардор қатор ҳуқуқшунослар ва кенг жамоатчилик вакиллари томонидан М.Абдусаломов раҳбарлик қилган йиллар Олий ҳўжалик судидаги олтин давр сифатида эътироф этиб келинади.

■ ЎЗ КАСБИГА, ЎЗ НОМИГА ГАРД ЮҚТИРМАГАН ИНСОН

Устоз давлатимиз мустақиллиги ҳуқуқий асосларини яратиш ва мустаҳкамлашдек шарафли ишга салмоқли ҳисса қўшган, Конституциямизни тайёрлаш билан боғлик тарихий жараён-

М.Абдусаломов кўп йиллик фаолияти давомида, шунингдек, қайси раҳбарлик лавозимида ишламасин, ҳамиша теран фикри, ҳалоллиги, холислиги билан ўз ходимлари ва жамоа ўтасида катта обрув ва самимий ҳурмат қозонган, узоқни кўзлаб иш юритадиган, бурчига содик, юксак салоҳиятли, юқори малақали, ўз ишига фидойи, чинакам ҳалқ хизматидаги, таъбир жоиз бўлса, узоқ йиллик ҳизмат йўлида бирор марта қоқилмасдан, ўз номига гард юқтирмасдан ишлаб келаётган давлат ҳизматчилиси сифатида эътироф этилади.

■ БАҒРИЕНГЛИК ҲАМ ФАЗИЛАТ

Мирза-Улуғбек Абдусаломов амалий ишларни илмий-педагогик фаолият билан уйғунлаштира олган раҳбарлардан

муҳими, салоҳиятли, юксак билимли ва профессионал ходимларни жамоага бирлаштириш, уларнинг иш фаолиятини моҳирлик билан мувофиқлаштириш ва бошқариш, бутун меҳнат жамоасини ягона мақсад йўлида олга бошлаш салоҳияти бор.

Раҳбарликни педагогик таълим-тарбия билан уйғун олиб боришига одатланган олим жамоага раҳбарлик қилиш билан бир қаторда ходимлар маҳоратини ҳар томонлама ошириб боришдан, такрор ва тақрор ўргатишдан сира чарчамайди.

Устозни туғма дипломат, десак муболага бўлмайди. Қандай лавозимда, қандай вазиятда ва шароитда бўлишидан қатъи назар, ҳар қандай масалани ўта хотиржамлик ва самимийлик билан, дўстона, ҳеч кимнинг кўнглини оғримасдан, асосийси, қонуний ва адолатли тарэда ижобий ҳал қилиш салоҳиятига эга. Камтарлик эса устознинг энг юксак фазилатларидан бири.

Бу бағри кенг инсон хоҳ кўл остидаги ходимлар ёки бирга ишлаган бошқа ҳамкаслари, хоҳбегона бўлсин, барчани бирдек кўллаб-куватлайди. Бир сўз билан айтганда, ҳеч кимдан ёрдамини аямайди, ҳаммага қўлидан келганча фақат яхшилик улашади. Одамийликни ҳеч қачон унутмайди. Қариндошлари ва ёру дўстларининг тақдир чорраҳасида ҳимоясиз қолган фараандларини ҳеч қачон ёлғиз ташлаб қўймайди, уларга ҳар томонлама беминнат кўмаклашади. Азбаройи оқ кўнгиллиги ва меҳмондўст инсонлигидан ҳизмат хонаси ва хонадонининг эшиги ҳамма учун ҳамиша очик.

■ ИШОНЧ ВА ҚАДР

Ибратли оила боғининг боғони, ибратли ота. Дилбандлари ҳам одбли, тарбияли, ота-онасига муносиб, меҳрибон, ватанпарвар ва оқил инсонлар бўлиб вояга етган. Барчаси ҳалқ хизматиди.

Инсонни эъзозлаш ва унга эҳтиром кўрсатиш ҳалқимизга хос азалий қадриятди. М.Абдусаломовнинг Ватанимиз ва ҳалқимиз олдиғаги улкан ҳизматлари ҳам эътироф этилиб, муносиб тақдирланган — “Ўзбекистон Республикасининг Фаҳри ёрлиғи”, “Ўзбекистон Республикасида ҳизмат кўрсатган юрист” фахрий унвони, “Мехнат шуҳрати” ва “Дўстлик” орденлари билан мукофотланган. Судьялик “Олий малака даражаси” ҳамда 2-даражали давлат адлия маслаҳатчиси мартаба даражаси маҳсус унвонига эга.

Ватанимизга содик ҳизмат қилаётган бу инсон ҳақида қанча гапирсак, шунча оз. Сирасини айтганда, юксак инсонийлик фазилатлари ва шахсий ибрати билан бошқаларга ҳаётӣ намуна бўлаётган М.Абдусаломовнинг қилинган бўлиб, унга устознинг ўзи мудирлик қилган. М.Абдусаломов нафақат амалий фаолиятни, балки илм йўлида ва ҳақиқий ҳаётда ҳам кўплаб шогирдларга отадек улуғ, ёзлаб инсонларнинг беназир устози саналади. Шогирд танламайди, ўз тажрибасидан келиб чиқсан ҳолда барчага бирдек сабоқ беришга қимматли вақтни ва бор билимини аямайди.

■ КАМТАР БЎЛДИНГ — ГАВҲАР БЎЛДИНГ...

У кишида ходимларнинг сийратини фақат ўзигагина аён тезкор усуслар билан дарҳол аниқлаш, уларни тўғри ва са-марали йўналтириш қобилияти ҳам юксак даражада. Ҳар бир ходимни ўзига хос жиҳатларини инобатга олган ҳолда муносиб лавозимга тайинлайди. Энг

ҚАЛБИДА САМИМИЯТ МАВЖ УРГАН ИНСОН

ёхуд ҳам одам, ҳам олим бўлолган раҳбар ҳақида...

■ ОДИЛ СУДЛОВ ИЖОДКОРИ

1995-2004 йиллар Олий ҳўжалик судининг раиси лавозимидаги фаолияти давомида мамлакатимизда одил судловни амалга ошириш, мустақил суд ҳоқимияти мустаҳкамланиши ва судьяларнинг фақат қонунга бўйсуниши, давлат ва жамиятнинг, юридик шахслар ва ҳўжалик юритувчи субъектларнинг ҳуқуқ ва қонуний манбаатлари таъминланишига муносиб ҳисса қўшиш билан бирга, ҳўжалик низоларининг қонуний ва адолатли ҳал этилишига эришиш борасидаги судлар мавқенинг ошиши, ҳўжалик судлари моддий-техник базасининг сезиларида даражада яхшиланиши ҳамда замонавий жиҳозланган бинолар ва тегишли техника востишлари билан таъминланишига эриша олган раҳбар сифатида ўзини кўрсата олди.

Хусусан, Олий ҳўжалик суди дастлаб тўқсонинчи йилларнинг ўрталарида бошқа давлат идораларининг биноларида жойлашган бўлиб, судьялар эски стол-стулларда ишлаб, қарорларни компьютерда эмас, балки эски ёзув машинкаларида ёзишар эди. Кейинчалик Олий ҳўжалик судига бошқа бино ажратилди. М.Абдусаломовнинг ташкилотчилиги билан Олий ҳўжалик суди ўз биноси ва замонавий моддий-техника базасига эга бўлди ҳамда самарали фа-

ларда бевосита ва фаол иштирок этган, шунингдек, адлия, суд-ҳуқуқ, сайлов тизими ва давлат бошқаруви соҳаларида катта тажрибага эга юксак салоҳиятли юрист сифатида нафақат юртимизда, балки хорижда ҳам яхши танилган. У ўз навбатида, миллий сайлов ҳуқуқининг за-бардаст амалиётчиси ва толмас тарғиботчиси ҳамдир.

Устоз “Мустақиллик декларацияси”, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, қатор кодекслар, жумладан, Фуқаролик, Ҳўжалик процессыуал, Сайлов кодекслари, шунингдек, “Ўзбекистон Республикаси-нинг Давлат тили ҳақида”ги, “Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида”ги, “Судлар тўғрисида”ги, “Банкротлик тўғрисида”ги, “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятнинг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги ва сайлов қонунчилигини такомиллаштиришга оид бошқа ўнлаб фоят муҳим қонунлар ва қонуниости ҳуҷжатлар лойиҳалари ишлаб чиқилиши ҳамда қабул қилинишида раҳбарлик қилган ва фаол иштирок этган. Мазкур қонунчилик ҳуҷжатлари мамлакатимизда суд-ҳуқуқ, ижтимоий-иктисодий соҳаларда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг ҳуқуқий асосларини та-комиллаштиришда муҳим омил бўлиб ҳизмат қилмоқда.

Бири, десак муболага бўлмайди. Олий ҳўжалик судига илмий даражага эга бўлган 19 нафар олимни, улар қаторида бизни ҳам турли лавозимларга тавсия ва тақлиф қилиб, одил судловнинг илмий асосларини мустаҳкамлашга катта эътибор қаратганлиги сабабли Пленум ва Раёсат қарорлари судьялар учун ҳақиқий үслубий қўллан-маларга айланган. Шунингдек, Ўзбекистон Миллий университети ҳуқуқшунослик факультетининг “Ҳўжалик ҳуқуқи” кафедраси Олий ҳўжалик судига ташкил қилинган бўлиб, унга устознинг ўзи мудирлик қилган. М.Абдусаломов нафақат амалий фаолиятни, балки илм йўлида ва ҳақиқий ҳаётда ҳам кўплаб шогирдларга отадек улуғ, ёзлаб инсонларнинг беназир устози саналади. Шогирд танламайди, ўз тажрибасидан келиб чиқсан ҳолда барчага бирдек сабоқ беришга қимматли вақтни ва бор билимини аямайди.

■ КАМТАР БЎЛДИНГ — ГАВҲАР БЎЛДИНГ...

У кишида ходимларнинг сийратини фақат ўзигагина аён тезкор усуслар билан дарҳол аниқлаш, уларни тўғри ва са-марали йўналтириш қобилияти ҳам юксак даражада. Ҳар бир ходимни ўзига хос жиҳатларини инобатга олган ҳолда муносиб лавозимга тайинлайди. Энг

**Фозилжон ОТАХОНОВ,
юридик фанлар доктори,
профессор,
Комил СИНДАРОВ,
юридик фанлар доктори,
профессор**

ТОШКЕНТ

МИРОБОД туман халқ таълими бўлими ходими Ш.М. замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларни жорий қилиш ва ривожлантиришга масъул бўлган ходимларга бериладиган ҳар ойлик устама миқдори ходим лавозим маошидан 100 фойиздан кам бўлмаган миқдорида тўланиши лозим бўлса-да, унга устама тўланмай келаётганини билдириб, ушбу масалада туман адлия бўлимидан амалий ёрдам беришни сўраган.

ИШ БАЖАРИЛСА-Ю, ҲАҚ ТЎЛАШ ПАЙСАЛГА СОЛИНСА...

Үрганиш жараёнида фуқаро Ш.М. туман халқ таълими бўлими мудирининг тегиши буйруғига асосан бўлимнинг таълим жараёнига ахборот технологиялари ва коммуникацияларни жорий этиш шуъбаси методисти лавозимига тайинланганлиги, у билан иш берувчи ўртасида меҳнат шартномаси тузилганлиги, аммо унга туман халқ таълими бўлими томонидан АҚТ ходими сифатида ҳар ойлик лавозим маошига 100 фойиз қўшимча устама тўлаб берилмаганини маълум бўлди.

Бундан ташкари, туман халқ таълими бўлими томонидан 2021 йил 21 декабрда тақдим этилган маълумотларга кўра, ходимга 2020 йил январь ойидан бошлаб 45 миллион 348 минг 421 сўм миқдорида қўшимча устама пули тўлаб берилиши лозим бўлса-да, бўлим томонидан 2021 йилнинг 1 декабрь ҳолатига ушбу тўловдан 33 миллион 733 минг 421 сўм миқдорида қарздорлик қолган.

Президентимизнинг 2018 йил 19 февралдаги "Ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасини янада токомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ти Фармонида 2018 йил 1 июндан бошлаб давлат органлари ва бошқа бюджет ташкилотларининг замонавий ахборот технологиялари ва коммуникацияларни жорий қилиш ва ривожлантиришга масъул бўлган ходимларига бериладиган ҳар ойлик устама миқдори ходим лавозим маошидан 100 фойиздан кам бўлмаган миқдорда белгиланиши лозимлиги белгиланган.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, туман адлия бўлими томонидан туман халқ таълими бўлими ҳисобидан фуқаро Ш.М. фойдасига 33 миллион 733 минг 421 сўм иш ҳақидан қарздорлигини ундиришини сўраб, фуқаролик ишлари бўйича Миробод туманлараро судига даъво аризаси киритилди.

Суднинг 2021 йил 28 декабрдаги суд буйруғига асосан туман халқ таълими бўлимидан ходим фойдасига 2020 йил январь ойидан 2021 йил декабрь ойига қадар жами 33 миллион 733 минг 421 сўм миқдорида иш ҳақини ундириш белгиланди.

Илҳом ЮСУПОВ,
Миробод туман адлия бўлими бошлиғи

БУХОРО

Аниқланишича, шаҳардаги О.Эшонов кўчасида жойлашган 717 кв.метрдан иборат 2 қаватли савдо мажмуаси Н.Қодировга вилоят Давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни кўллаб-куватлаш бошқармасининг 1996 йил 13 июндан 2138-сонли ва 1996 йил 16 январдаги 1903-сонли давлат ордерлари, кадастридорасининг 2007 йил 2 июлдаги ҳамда 2008 йил 27 февралдаги гувоҳномаларига асосан тегиши бўлган.

Бухоро шаҳар ҳокимининг 2018 йил 4 декабрдаги "Қайта қуришга руҳсат бериш тўғрисида"ги 3821-сонли ва 2018 йил 27 декабрдаги 4123-сонли қарорлари асосида мазкур савдо дўкони бузилиб, 512 кв.метр ер участкасида бош режага мувофиқ, тасдиқланган лойиҳа асосида савдо ва майший хизмат кўрсатиш ҳамда юқори қаватларида меҳмонхона ва кўп хонадонли туар-жой биноси қуришга руҳсат берилган.

Шунингдек, Бухоро шаҳар ҳокимининг 2018 йил 17 декабрдаги 3969-сонли қарори билан Н.Қодировга Бухоро шаҳридаги А.Жомий кўчаси худудидан биринчи қаватида савдо ва майший хизмат кўрсатиш ҳамда юқори қаватларида кўп хонадонли туар-жой биноси қуриш учун 245 кв.метр ер участкаси ҳам доимий фойдаланиши хуқуки билан ажратилган.

Аммо, Олий суднинг Маъмурйишилар бўйича судлов ҳайъатининг 2021 йил 25 августдаги қарори билан Бухоро туманлараро маъмурй судининг 2021 йил 19 майдаги, вилоят маъмурй суди апелляция инстанцияси судининг 2021 йил 2 июндаги қарори бекор қилиниб, Бухоро шаҳар прокуратурасининг давлат манфаатида шаҳар ҳокимлигининг қарорини ҳақиқий эмас, деб топиш ҳақидаги қарори қаноатлантирилиб, шаҳар ҳокимининг 2018 йил 17 декабрдаги

11 ОЙ РАҒБАТЛАНТИРИШ ПУЛИНИ ОЛМАГАН “МАДАНИЯТ”ЧИЛАР

ПРЕЗИДЕНТИМИЗНИНГ
2020 йил 26 майдаги
"Ўзбекистон Республикаси Маданият ва-
зирлиги фаолиятини такомиллаштириш
чора-тадбирлари тўғрисида"ти Қарори ижроси
Гулистон шаҳар адлия бўлими томонидан мониторинг қилинди.

ФУҚАРО Н.Қодировнинг Бухоро шаҳридаги О.Эшонов (ҳозирги "Хофиз Таниш Бухорий") кўчасида жойлашган 717 кв.метрдан иборат 2 қаватли савдо мажмуаси — эски "Болалар дунёси" дўкони бузилганлиги, аммо компенсация пулини ололмаётганини юзасидан амалий ёрдам сўраб қилган мурожаати Бухоро шаҳар адлия бўлими томонидан ўрганиб чиқилди.

ДЎКОНИДАН АЙРИЛГАН КОМПЕНСАЦИЯДАН ҲАМ ҚУРУҚ ҶОЛМОҚДА

3969-сонли қарори бекор қилинган.

Оқибатда Н.Қодировнинг 2 қаватли савдо мажмуаси биноси бузилган бўлса-да, кўшимча тарзда ер майдони ҳам ажратилмаган, компенсация ҳам тўлланмаган бўлиб, тақдим қилинган маълумотларга кўра, "ВВЕК" консалтинг компаниясининг 2019 йил 31 марта бахолаш ҳисботига асосан, бузилган бино 1 миллиард 862 миллион 47 минг 690 сўмга баҳоланган.

Ваҳоланки, Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 16 ноябрдаги 911-сонли қарори билан тасдиқланган "Ер участкалари олиб қўйилиши ва олиб қўйилаётган ер участкасида жойлашган кўчмас мулк объектлари мулқдорларига компенсация бериш тартиби тўғрисида"ти Нижомнинг 41-бандида олиб қўйилган ер участкасида жойлашган кўчмас мулк объектларининг бозор қўймати, кўчи-

риш билан боғлиқ ҳаражатлар, жисмоний ва юридик шахсларнинг бой берилган фойдаси, қонун ҳужжатларида ёки келишувда назарда тутилган бошқа ҳаражатлар ва зарарлар компенсация қилиб берилади, деб белгиланган. Ҳатто ўзбошимчалик билан курилган уй-жой, ишлаб чиқариш ва бошқа бинолар ва иншоотларнинг қиймати ҳам қопланиши лозимлиги қайд этилган.

Хуллас, шаҳар адлия бўлими томонидан фуқаро Н.Қодировнинг Бухоро шаҳридаги "Хофиз Таниш Бухорий" (собиқ О.Эшонов) кўчасида мавжуд бўлган ва бузилган 2 қаватли савдо дўкони учун белгиланган тартибида компенсация тўловини амалга оширишини сўраб, Бухоро шаҳар ҳокимлигига тақдимнома киритилди.

Абдураҳимхўжа БАФАЕВ,
Бухоро шаҳар адлия бўлими бошлиғи

ХОРАЗМ

ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ ҲАҚҚИ УНДИРИЛДИ

ҲАЗОРАСП туман адлия бўлими томонидан туман халқ таълими бўлимида ҳаражатларни умумий ўрта таълим мактабларида ишловчи 12 нафар хорижий тил ўқитувчисининг Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 19 майдаги "Ўзбекистон Республикаси хорижий тилларни ўрганиши оммалаштириш фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиб чора-тадбирлари тўғрисида"ти Қарори юзасидан С1 даражадаги ёки унга тенглаштирилган мос даражадаги халқаро тан олинган сертификати юзасидан устамалар тўланиши бўйича қилган мурожаати ўрганилди.

Үрганиш натижасига кўра, мурожаат юзасидан фуқаролик ишлари бўйича Богоғ туманлараро судига даъво аризаси киритилиб, суднинг қарорига асосан С1 даражадаги халқаро тан олинган сертификатига эга бўлган 12 нафар хорижий тил ўқитувчилари тўланиши лозим бўлган 69 миллион 525 минг 49 сўм миқдоридаги устамалар тўлаб берилиши таъминланди.

Шоназар ЯҚУБОВ,
Ҳазорасп туман адлия бўлими бошлиғи

ПЕНСИЯ ПУЛИДАН УШЛАБ ҚОЛИШ МУМКИНМИ?

— **ҚАНДАЙ ҳолларда пенсия олувчининг пенсиясидан ушлаб қолиниши мумкин?**

— “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги Қонунга кўра, куйидаги ҳолларда пенсиялардан чегирмалар ушлаб қолиниши мумкин. Яъни, суднинг ҳал қилув қарорлари, ажримлари, қарорлари ва хукмлари, нотариал идораларнинг икро вақаълари ҳамда Ўзбекистон Республикасининг қонун хужжатларига мувофиқ икроси суд ҳал қилув қарорларини икро этиш учун белгиланган тартибда амалга ошириладиган бошқа ҳал қилув қарорлари ва қарорлар асосида пенсия пулидан ушлаб қолиниши қонунийдир.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлнимининг қарорига биноан — пенсionерга сунистеъмолликлар оқибатида ёхуд ҳисоблашдаги ёки бошқа техник хато оқибатида пенсия миқдоридан ортиқча пуллар тўланган тақдирда ҳам пенсия пулидан ушлаб қолиниши мумкин.

Пенсиялардан бошқа ҳеч қандай чегирмалар қилиш мумкин эмас.

ОТАМНИНГ ПЕНСИЯСИ ТЎХТАТИЛАДИМИ?

— **Отам пенсия олар эди, лекин жиноят судининг ҳукмига асосан 5 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланди, жазони манзил-колонияларда ўташ белгиланган. Отамга бериладиган пенсия тўхтатиладими?**

— “Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида”ги Қонунга кўра, пенсionер озодликдан маҳрум қилинган тақдирда тайинланган пенсияни тўлаш озодликдан маҳрум қилинган давр учун тўхтатиб юйлади, лекин жазони манзил-колонияларда жазони ўтаётган шахсларга пенсиялар тўлаш манзил-колония жойлашган ердаги Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг туман (шаҳар) бўлнимлари томонидан тегишли пенсиялар суммаларини маҳкумларнинг шахсий ҳисобварақларига ўтказиш орқали амалга оширилади.

ИМТИЁЗДАН ФОЙДАЛАНИШИНГИЗ МУМКИН

— **Отам ҳарбий хизматчи бўлган, хизматни ўташ вақтида жароҳат олган. Шу ҳолатда менга олий таълим муассасасига ўқишга кириш учун имтиёз бериладими?**

— Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 22 июндаги “Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбий хизматчилари фарзандларининг квота асосида республика олий таълим муассасаларига ўқишга кириши учун тавсияномалар бериш тартиби

тўғрисида”ги Низоми қабул қилинган бўлиб, унда ҳарбий хизмат вазифаларини бажариш чоғида ҳалок бўлган, ярадорлик, контузия, шикаст олиш ёки касалликлар оқибатида ногирон бўлиб қолган Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари таркибида киравчи вазирликлар ва идораларнинг офицер, сержант ва оддий аскарлар таркибида мансуб бўлган контракт бўйича ҳарбий хизматчиларнинг фарзандларига Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари таркибида киравчи идора раҳбарининг тегиши масалалар бўйича ўринбосари раислигига тузилган комиссия томонидан тавсифнома берилади. Шу тавсияномага асосан олий таълим муассасасига ўқишига киришда ана шу имтиёздан фойдаланишингиз мумкин.

ШИФОКОРЛАРГА ЁРДАМ ПУЛИ БЕРИЛАДИ

— **Шифокорларга олис ҳудудларга бориб ишлагани учун қандай имтиёзлар мавжуд?**

— Шифокорлар учун ушбу имтиёз Президентимизнинг 2020 йил 12 ноябрдаги “Бирламчи тиббий-санитария ёрдами муассасалари фаолиятига мутлақо янги механизмларни жорий қилиш ва соғлини саклаш тизимида олиб борилаётган ислоҳотлар самарадорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонига кўра берилади. Яъни, бошқа ҳудудда ёшовчи шифокорлар олис ва чекка ҳудудларда жойлашган оиласи шифокор пунктлари ва оиласи поликлиникаларга ишга қабул қилинганда камида 3 йил ишлаб бериш шарти билан 30 миллион сўм миқдорида бир марталик бошлангич ёрдам пупи, уй-жойи бўлмаганларга эса, 3 йил давомида хизмат уй-жойлари берилади ёки БХМнинг 2 баравари миқдорида ҳар ойлик ижара тўловлари компенсация сифатида берилади.

ХОТИН-ҚИЗЛАР УЧУН КРЕДИТ

— **Хотин-қизларга 33 миллион сўмгача имтиёзли кредит бериладиган бўлибди. Шу ҳақда маълумот берсангиз?**

— Президентимизнинг ПК-5020-сон қарорига кўра, хотин-қизларга маҳаллабай ишлаш бўйича биринчирилган ҳоким ёрдамчисининг тавсияси билан тадбиркорлик фаолиятини йўлга кўйиш учун 3 йилгacha муддат ва 6 ойгача имтиёзли давр билан йиллик 14 фоиз ставкада 33 миллион сўмгача бўлган миқдорда кредитлар асраталиши белгиланган.

Кредитлар куйидаги дастурларни муваффақиятли тутгатган хотин-қизларга берилади. Яъни, Тадбиркорликни ривожлантириш агентлиги ҳамда бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби томонидан маъқулланган дастурлар асосида ташкил этилган ўкув курсларини тамомлаган хотин-қизлар бу имтиёздан фойдаланишлари мумкин. Шунингдек, “Ишга марҳамат” мономарказлари, касб-хунарга ўқитиши марказлари, маҳаллалардаги касб-хунарга ўқитиши масканлари ва хотин-қизлар

тадбиркорлик марказлари ёки нодавлат таълим муассасаларининг касбга ўргатиш ўкув курсларининг маҳсус ўқитиши дастурларини тамомлаган хотин-қизларга ҳам юқоридаги тартибда имтиёзли кредит ажратилади.

ҚАЙСИ СУДГА МУРОЖААТ ҚИЛИШИМИЗ КЕРАК?

— **Никоҳни бекор қилиш учун қайси фуқаролик судига мурожаат қилишимиз керак? Келинум Фарғона шаҳрида, ўғлим Асака туманида доимий рўйхатда туради. Ўғлим Асакадаги фуқаролик судига никоҳни бекор қилиш бўйича даъво ариза билан мурожаат қилса, аризани Фарғонадаги фуқаролик судига топширишинг керак, деб рад жавобини беришди. Аслида ажрим учун аризани улар қайси фуқаролик судига топшириши керак?**

— Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессал кодекси 33-моддасида даъво аризалар жавобгар доимий яшаб турган жойдаги ёки доимий машғул бўлган жойдаги судга берилishi белгиланган. Шунга кўра, Сиз келинингз Фарғона шаҳрида доимий рўйхатда турадиган бўлса, шу ҳудуднинг фуқаролик ишлари бўйича судига даъво ариза билан мурожаат қилинингз лозим. Никоҳни бекор қилиш тўғрисидаги даъво ариза учун фуқаролик судига “Давлат божи тўғрисида”ги Қонунда белгиланган БХМнинг 2 баробари миқдорида давлат божи ва белгиланган миқдорда почта харажатларини тўлашингз лозим бўлади.

НОҚОНУНИЙ РАВИШДА ИШДАН БЎШАТИЛДИМ

— **Мен 14 йил давомида ишлаган ташкилотимдан ноқонуний равишида ишдан бўшатилдим, қонуний чора кўрилиши учун нима қиласи? Бўйрук имзоланганига ва мен бўйруқнинг бир нусхасини олганима 10 кун бўлди. Ноқонуний ишдан бўшатиши ҳақидаги қарорни бекор қилиб, ишга тикланишм учун қандай ҳаракатларни амалга оширишим лозим?**

— Ўзбекистон Республикасининг Мехнат кодекси 111-моддасида меҳнат шартномаси ғайриконуний равишида бекор қилинган ёки ходим ғайриконуний равишида бошқа ишга ўтказилган ҳолларда, у иш берувчининг ўзи, суд ёки бошқа ваколатли орган томонидан аввалги ишига тикланиши мумкинлиги қайд этилган.

Низоми кўриши вақтида иш берувчига меҳнат шартномасини бекор қилиш ёки ходимни бошқа ишга ўтказишнинг асослигини исботлаб бериш мажбурияти юклатилади.

Бундай ташқари, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 1998 йил 17 апрелдаги 12-сонли қарори 2-бандига кўра, ишга тиклаш ҳақидаги низо бўйича ариза ходимга у билан меҳнат шартномаси бекор қилинганини ҳақидаги бўйрук нусхаси берилган кундан бошлаб бир ой муддат ичida Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессал кодекси 33-моддасига

Саволларга “Мадад” ННТ ижрои директори Тўлқин ТУРСУНОВ жавоб берди.

асосан жавобгар, яъни меҳнат шартномасини бекор қилган ташкилот жойлашган туман ёки шаҳардаги фуқаролик ишлари бўйича судга ишга тиклаш бўйича даъво ариза билан мурожаат қилинингз лозим.

СОЛИҚ СОЛИШ ТАРТИБИ

— **Ўғлим талаба, супер контракт бўйича ўқишга кирди. Мен ҳам, аёлим ҳам пенсионер, ўғлимнинг ўзи ҳали ишламайди. Биз солиқдан белгиланган 12 фоизлик имтиёзни кимнинг номига оламиз?**

— Солиқ кодексининг 378-моддаси 16-бандига биноан, Ўзбекистоннинг олий ўкув юртларида таълим олиш (ўзининг, 26 ёшга тўлмаган фарзандларининг ёки эрининг (хотинининг) таълим олиши) учун йўналтириладиган солиқ солиниши лозим бўлган иш ҳақи ва бошқа даромадларига солиқ солинмайди.

Демак, куйидаги 3 тоифанинг контракти учун ўтказилган иш ҳақларидан даромад солиғи ушланмайди. Яъни, фуқаро ўзининг контрактига пул ўтказса, ота-оналар 26 ёшга тўлмаган фарзандининг контрактига пул ўтказса, 26 ёшга тўлмаган эр ёки хотин турмуш ўтргонининг контрактига пул ўтказса.

Масалан, ота ўз фарзандининг контракти учун иш ҳақининг бир қисмини, айтайлик 2 миллион сўмнини тўғридан-тўғри институт ҳисобига ўтказади дейлик. Бунинг учун институтдан шартнома (ҳисоб-рақам) олиб, ташкилот бухгалтеријасига ариза бериб қўйиш керак. Бундай вазиятда агар ота 4 миллион сўм ойлик олса, демак фарзандининг контракти учун ўтказган 2 миллион сўмдан 12 фоизлик даромад солиғи ушланмайди, факат колганд 2 миллион сўмдан солиқ олинади.

Иш ҳақидан тўғридан-тўғри ўтказмасдан, пластиқдан тўланган бўлса ҳам солиқ имтиёзи кўлланади. Бунинг учун керакли ҳужжатларни солиқ бўлимларига топшириши керак.

Изоҳ: юқоридаги 3 та тоифадан бошқа-ларниң, масалан, ака-укаси, опа-синглиси, келини ёки бошқа шахсларнинг контракти учун иш ҳақидан тўлов ўтказилса, ҳеч қандай имтиёз кўлланилмайди.

ҚЎРИШДА НУҚСОНИ БОР БОЛА УЧУН БОҒЧА ТЎЛОВИ ҚАНДАЙ?

— **Фарзандимнинг қўришида оғир нуқсони бор. Шу ҳолатда фарзандим учун боғча тўлови бўйича имтиёз борми?**

— Ҳа, албатта, фарзандингизга имтиёз берилади. Бу масала “Мактабгача таълим мусассасалари ва мактаб-интернатлардаги болалар таъминотига ҳақ тўлаш тартиби тўғрисида”ги Низом билан қонуний тартибига солинган. Ушбу Низомга мувофиқ, қўришда оғир нуқсонлари, яъни кўзи ожизлар, бир кўзининг соққаси йўклиги (анофталм), амблиопия ва филай бўлган заиф кўрадиганлар мактабгача таълим мусассасалари учун тўловдан озод қилинади.

ХАЁТДАН оқ ва қора, яхши ва ёмон, муҳаббат ва нафрат, садоқат ва хиёнат, эзгулик ва қабоҳат деган бир-бирига қарама-қарши ранглар, түйғулар ва одамлар ўрин олган. Худди шунингдек, аёл ва эркак деган бир-бирига қарама-қарши, лекин бир-бирига чамбарчас боғланган инсонлар жамиятдаги, ҳаётдаги барча қарама-қаршилик қонунларини инкор этиб туради.

Буни тан оламизми, йўқми, аслида ҳаётнинг бир бўлуги бўлган аёл зоти табиатан эркакка қарам. Бу қарамлик ундан итоаткорликни қатъий талаб қиласди. Итоаткорлик эса, энг кучсиз ва энг ожиз туғуф.

Аёлнинг қалбидаги барча орзу-умидларни битта тарсаки билан яксон қилиш мумкин. Битта ачиқ сўз билан аёлнинг нозик кўнглидаги жамийки ришталарни узиб ташлаш мумкинлигини яхши биласиз. Аёлнинг юрагини дард эмас, яқин кишиларидан келадиган озорлар ўлдиради. Ҳамма аёллар баҳтли бўлишга ҳақли, деймиз-у, аммо ҳаммани баҳтли қиладиган қонун ҳеч қаерда йўқлигини тан олгимиз келмайди!..

Мана бу аёл ҳам бу ҳаётда яхшилик умиди билан яшаб чарчаган. Бундай аёллар эса, орамизда оз эмас.

ЗУЛМАТДАН ҚОЧИБ... ҚАЕРГА БОРАРДИ?

Бу аёлнинг армонлари кўп. Бу аёлнинг кўз ёшлари тинмайди... Бу аёлга тақдир меҳнатни, миннатни, мashaқатни, азобларни, ҳақоратларни раво кўрган-у, яқинларидан меҳни раво кўрмаган.

— Умримда бирор марта оила даврасида менинг туғилган куним нишонланмаган, — дейди ёши элпикдан ошган аёл.

У ўзи меҳрга зор бўлса ҳам, тўрт фарзандни меҳр билан гулдай қилиб ўстирган, ўғил уйлантирган, қиз узатган. Ўмрида яхши сўз эшитмай, қадр топмай ўтаётган, қўли косов, сочи супурги бу аёлнинг бардошлари тошдан эмас... Унинг қалбидан ўтаётган оғриқлар, изтироблар унга фақат озор етказмоқда. У ўн етти ёшида турмушга чиқиб, бутун умр оила деган ошиёнда рўшнолик кўрмагани учун, хўрлангани учун борадиган жойи бўлмаса ҳам, бу баҳтсиз оstonани тарқ этди... У ўз кўллари билан бунёд этган боғлардан воз кечди. Унга ҳақсиз жабр ва зулм қўлган кўнгли қора эркакдан, уни ҳимоя қила олмаган ўғилдан нажот сўрашни хоҳламайди. У энди ортга қайтмоқни эмас. Бу аёлнинг сабр косаси тошлар билан тўлган, бардошлари чил-чил бўлиб синган. Синган кўнгил билан яшаш эса, қанчалар қишин!

Бу ачиқ тақдир эгаси билан Аёлларни реабилитация қилиш ва мослаштириш марказининг Навоий вилоят ҳудудий бўлимида учрашгандик. У қишлоқ аёли. Қишлоқ шароитининг ўзига яраша муаммолари борлиги ни барчамиз яхши биламиз. У оғир шароитдан нолигани йўқ,

МЕҲР МУЗЛАСА, БАХТГА ДАРЗ КЕТАР...

ҲАЁТ ҚОНУНЛАРИ... УНИ КИМ БУЗАЯПТИ?

меҳнатдан сира қочмайди. Аммо жабр ва зулм унинг қаддини букиб ўйган.

— Ўга энди қайтмайман! — Менга бошпана бўлса бўлди. Ҳунарим бор, ҳамма иш кўлимдан келади. Ишлаб бир кунимни кўраман...

Бу кўнгли синган аёлнинг ўша кунги қатъий қарори эди. Орадан бир неча кун ўтди. Марказ раҳбари, психолог ёрдами, вилоят аддия бошқармаси ходимларининг бу аёлга ёрдам бериш учун уни “Аёллар дафтари”га киритиш борасидаги сайди-ҳаракатлари сабабли, тўғрироғи, борадиган ишончли жойи йўқлигини боис ўша турбатли уйига қайтишдан бошқа чораси йўқлигини тушунгани учун аёл уйига қайтиди. Зулматдан қочиб қаерга ҳам борарди?

Баъзизда аёллар бошпанаси, борадиган жойи йўқлигини учун яна орқага қайтишга мажбур. Ҳамма нарсани ичингга ютиб, худди ҳеч нарса бўлмагандек, яшашда давом этиш қанчалик азоблигини тасаввур қиласигизим?

Аёл ҳақ-хуқуқини талаб қиласа, тамом, кўчада қолиши аник. Кўчада қолган аёлни ҳимоя қилишига эса, қонунларимизнинг “кучи” етмайди. Шунинг учун ҳам аёллар ўз ёғига ўзи қоврилиб қолаверади...

Тўғри, уларнинг ҳақ-хуқуқларини ҳимоя қилиш борасидаги айрим ишларни йўққа чиқариб бўлмайди. Улар орасида ҳимояяга муҳтожларига арzonлаштирилган уй-жойлар берилиши (гарчи, бизда арzonлаштирилган уйнинг ўзи йўқ), ётоқхоналар ажратилиши, “Аёллар дафтари”га киритиб, ёрдам берилгани, банклардан ми-никредитлар ажратилгани,

хуллас, булар билан аёлларнинг кемтигини тўлдириб ёки мақтаниб бўлмайди.

ХОТИН-ҚИЗЛАР МУАММОЛАРИГА КОМПЛЕКС ЕЧИМ ТОПИШ КЕРАК!

Жамиятда ижтимоий ва маънавий мухитни соғломлаштириш учун энг аввало аёлларга муносабатни ўзгартириш шарт! Чунки аёл ҳаётнинг, жамиятнинг барометри... Аёл миллат давомчиси, буни тан оламизми, йўқми, келажак аёл қўлида.

ҚАЧОН ҚОНУНЛАРИМIZ АЁЛЛАРНИ ТЎЛАҚОНЛИ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ?

Ҳаётда учрашиш, айрилиш бор. Буни ҳеч ким инкор эта олмайди. Тўғри, ажралиш бу фокия эмас. Аммо ана шу ажралишнинг бадали аёлларимизга жуда оғирлиги фокия. Никоҳи бекор қилинган бахтсиз аёллар бир этак боласи билан қаерга боради? Қонунларимиз эса... қонунларимиз ўзи шундок ҳам ҳимояланган эркакни ҳимоя қилиш учун яратилгандек.

Хўш, аёл нима қўлсин, кимдан ёрдам сўрасин? Йигирма, ўттиз ийл бирга яшаб, тақдир айрилинираво кўрганда, бўм-бўш кўл, бўм-бўш юрак, қалби синик, кўнгли ярим болалари билан кўчада қолган баҳтсиз аёлга шафқатнираво кўрмайдиган эркаклар армиясига хуқуқий, аникроғи, танқидий баҳо бериш вақти етиб келмадими?! Аёлга мана шу масалада қонунг ёрдам керак! Аёл ҳеч нарсасиз қолган тақдирда ҳам, бошпанасиз қолмаслиги керак! Бу муаммонинг ечими бошқа муаммоларга ечим топади.

Бошқа кўпгина давлатлардаги оилавий муносабатларига эътибор берсангиз, никоҳ бекор қилинаётганда аёл ва эркакнинг улуши, болаларнинг тарбияси, таъминоти деган муҳим масалаларни четлаб ўтмайди ёки битта каттароқ танишини ўртага “тиқиб”, ҳаммасини эркакнинг фойдасига ҳал қилиб, ўз ўғил-қи-

зини тақдир чорраҳасида ночор қолдирмайди. Никоҳ бекор қилинаётган ота фарзандларидан узр сўрайди. “Онанг билан йўлимиз башқа-бошқа, лекин сизларни ҳеч қачон хафа қилиб, бирор нарсага муҳтож қилиб, ташлаб кўймайман”, деб болаларидан ҳеч нарсани аямайди. Бошпана, ўқиши учун тўловлар, агар чет энда ўқиш истаги бўлса, бунинг харажатларини ҳам ўз бўйнига оладиган оталар фақат бизда йўқлиги афсусланарли.

Ҳаётнинг янга бир қонуни бузилаётганиллигига кўпчилик кўз юмишига ўрганган. Бу ҳам аёлнинг ҳақ-хуқуқини поймол қилишга, қадрни паства уришга, оилаларнинг бузилишига, алам билан нотўғри қарорлар қабул қилишга олиб келмоқда. Мана бу фокия бунга бир мисол.

ОТАСИННИ ҮЛДИРГАН ҚИЗ...

Албатта, бу хуласамизга қарши бўлишингиз, падаркуш қизни лаънатлашингиз аниқ. Гап қаерда эканлигини билгач эса, фикрингиз ўзгариши тайин. Агар фикрингиз ўзгармаса, демак сиз яхшилик томонда эмассиз. Жамиятнинг шундай қонунлари борки, уни ҳеч ким охиригача тушунолмайди. Бу қонунларни эса унча-бунчага бузид ҳам бўлмайди. Отасининг қотилига айланган қиз ҳаётнинг оддий қонунини бузишга мажбур бўлди. Ахлоқизотанинг қилмишлари жонига тегди. Онасининг изтироблари, кўз ўшларини кўришига ортиқ чидашга кучи етмади.

Оилани, аёlinи, фарзандларини менсимиасликнинг жазоси бунчалик оғир бўлишини хаёлига ҳам кептирмаган ахлоқизотанини ўз ўйида хиёнат ўлдириди. Қизининг маънавий таназзулга, орсизликка, номусизликка қарши исёни ўлдириди. Бу қиз оила фурури, ор-номуси учун курашгани учун олти йил озодликдан маҳрум қилинди.

Ўз боласини пулга сотаётгандага кўлга тушган онани, танасини сотиб миллатни, элни шарманда

қилган аёлни кафолат хатлари билан ҳимоя қилиб, уларни суд залидан озод қилишни билган хотин-қизлар ва маҳалла деган ташкилотлар нопокликка қарши курашган, отаси енгил оёқ гумаштларини уйига олиб келиб, ичқиликбозлиг қилгани, онасига руҳий азоблар бергандар учун иснодга чидаёлмасдан хатога йўл юйган қизнинг кўлларига занжир солинганда, томошибин бўлиб ўтиришига қандай баҳо бериш мумкин? Бу билан одам ўлдириган қизни ёқламоқчи эмасмиз, албатта. Аммо у жамиятда маънавий мухитни тозалаш учун курашмокчи эди, бунга кучи етмагач, шундай йўл тушишга мажбур бўлди. Оқибатда темир панжара ортида олти йиллик умрини ўтказди. Жазони ўтаб бўлгандан кейин озодликка чиқсан аёл болалари билан турмуш ўртоғининг уйига киритилмади, никоҳи бекор қилинди, унга онасилинг дарвозалари ҳам ёпилди. Қонунлар эса бу аёлга ҳам ёрдам беролмади... Биз эса ҳамон маънавият ҳақида баланд минбарларда бонг уриш билан оворамиз. Аёлларни узундан-узун маърузалар, соҳта ҳисботлар ва ёлғон марҳаматлар билан эмас, амалда ҳимоя қилиш вақти келмадими?

Бунисига нима дейсиз?!

КУЁВТУРЯ — МАКТАБ ЎҚУВЧИСИ

Бундан уч-турт йил аввали Карманадаги ўндан ортиқ кам таъминланган оилалар фарзандлари учун хайрия ёрдами билан ўтказлаётган тўйга таклиф қилиши. Уйланишга кўли калтаплик қилаётган йигитларга хайрия тўйи ташкил қилган саҳоватли одамлар ҳақида материал тайёрлаш учун тўйга бордик. Ҳоким ўринбосарлари, вилоятнинг боз имомати, маҳалла оқсоқоллари, хайрия ёрдами кўрсатган саҳоватли тадбиркорлар, хуллас, ҳамма шу ерда эди.

Тўй бошланди. Тантана ташкилотчилари бирин-ке-тин микрофонни олиб, катта хайрия ишларини амалга ошираётганиллигини турур билан таъқидлашдан чарчамасди. Тўй саҳнасида турган баҳтиёр келин-куёвлардан интервью олишга шошиламиз. Биринчи келиннинг кимлиги, касби-кори билан қизиқамиз, ҳеч қаерда ишламайди, коллеж ўқувчиси, иккинчидан сўраймиз, у ҳам ҳали ҳатто коллежни ҳам тамомламаган. Учинчиси ҳам худди шундай. Куёвлар ҳам келинлардан қолишмайди — уларнинг ҳам на касби, на маълумоти бор. Тўртинги кўёвга юзланиб, “Қаерда ўқийсиз ёки ишлайсиз?” деган саволимизга “Мактабда ўқийман”, деган жавобидан қулоқлар том битгандек бўлди. Янглиш эшитдимми, деб қайта сўрайман. Йўқ, адашмаган эканман. Яна ўша жавоб: “Мактабда ўқийман.”

Кимни алдаяпмиз? Одатда, бундай хайрия тўйлари ёши катта бўлса-да, оилавий шароити тифайли тўй қилишга курби етмайдиганлар учун бўлиши керак эмасмиди? Ёки хайрияни ҳам савоб йўлига эмас, ўз манфаатларига қаратишга ўрганишдими?

Ҳаётнинг бунга ўхшаш бузилган қонунлари кўп. Уларни тузатишга наҳотки қурбимиз етмайди?!

Маруса ҲОСИЛОВА,
“Инсон ва қонун” мухбири

Эзгу орзулар ва янги режалар билан Тошкент Давлат университетининг юридик факультетига ўқишига қабул қилиндид. Сиртқи таълимда ўқиган кезларимда ёк прокуратура соҳасига қизиқдим ва устозларимдан соҳанинг сир-асорларини ўргандим.

Учқўргон туман прокуратурасида илк бор 1980 йилда фаолият бошлаган вақтимда хотин-қизлар деярли йўқ эди. Аёл кишининг ҳуқуқшунос бўлиши, айниқса, прокуратура тизимида ишлаши бу ўзбек менталитети учун ёт эди.

Бироқ, ўша вақтдаги орзум ва қатъиятим сабаб бир қатор чириқлардан ўтдим. Ва соҳада жон фидолик билан ишлашга киришиб кетдим. Албатта, аёл киши не-не синовларга дош бериши мумкин. Қачонки, унга меҳр берилса, тўғри йўл кўрсатилса, у жамият учун жонини ҳам фидо қилиши табиий.

Бизнинг ўзбек аёллари нафақат заифа, балки ўзининг охиз жиҳатлари билан ҳам кўп нарсага кўз юмади. Буни ўтган йилларда яшаб ўтган момола-римиз қисмати ҳам тарих бўлиб сўзлайди.

Бироқ бугун замон бошқача, қарашлар, истаклар ва ҳатто талаб ҳам ўзгарган. Бугун хотин-қизлар жамиятнинг бир бўлаги, бугун уларнинг ҳуқук ва эркинликлари конституциявий нормалар билан мустаҳкамланган ва ҳимоя қилинмоқда.

КАСБИМ — ФУРУРИМ, ЖАМОАМ ЭСА, ИККИНЧИ ОИЛАМ

Айни вақтда ўз касбим менинг фуруримга айлануб улгурган, десам муболаға бўлмайди. Бош прокуратура менинг иккинчи ватаним. Чунки, умримнинг деярли кўп қисми шу даргоҳда ўтади. Касбдошларим ҳам менинг оила аъзоларимдек бўлиб кетган. Биз бир жамоа, бир оила бўлиб ҳизмат қилипмиз ва айни мақсадларимиз ҳам гендер тенгликни таъминлаш билан муштарак.

МЕНГА ҳуқуқшунослик касби болаликдан қон-қонимга сингган десам, адаш-майман. Чунки, одамлардаги қатъият, ростгўйлик, ваъдага вафо қилиш ва энг асосийи самимилик каби хислатларни чуқур ҳурмат қиласр эдим. Ҳаттоқи, ўша вақтдаги устозларим отам, онам, Исоқжон Раҳматуллаев ва кўплаб бошқа устозларимга жуда ҳавас қиласрдим.

ИЛМДАН ХАБАРДОР ХЕЧ БИР КИШИ АЁЛ ҲУҚУҚИНИ ПОЙМОЛ ҚИЛМАГАН

Илк фаолиятимни бошлаган кезларимда саноқли хотин-қизлар тизимида фаолият юритган бўлса, ҳозир сафимиз анчайин кенгайган. Прокуратура орғанларида ишлаб келаётган аёлларнинг мамлакатда қонун устуворлигини таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш йўлидаги меҳнатлари, улар қайси вазифаларда бўлишларидан қатъи назар, қадрланиб келинмоқда.

Айни вақтда тизимизда 1 минг 348 нафар хотин-қизлар фаолият юритаётган бўлса, шундан 40 нафари юкори лавозимларда ишлаб келмоқда. Улар билан ҳар куни суҳбатлашамиз, маслаҳатлашамиз, ҳатто бир-бirimizga кўмак ҳам берамиз.

ГЕНДЕР ТЕНГЛИК НИМАЛИГИНИ АЁЛ СИФАТИДА ҲИС ҚИЛАМАН

Буғунги кунда гендер тенглик туфайли ижтимоий ҳаётда аёллар кириб бормаган соҳа қолмади ҳисоб. Бош прокурорнинг 2020 йил 18 февралдаги фармойиши билан прокуратура органларида гендер тенгликни таъминлаш масалалари бўйича

комиссия тузилди ва комиссияга мени раис этиб тайинлаши.

Комиссияни тузишдан кўзланган мақсад прокуратура органдари ва муассасалари, Бош прокуратура ҳузурида Иктисодий жиноятларга қарши курашиш департamenti ва Мажбурий ижро бюроси органларида хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқук ҳамда имкониятларни яратиш, шунингдек, бу соҳадаги давлат сиёсатини амалга ошириш ҳисобланади.

Биз — комиссия аъзолари хотин-қизларни ижтимоий кўллаб-куватлаш, уларнинг муаммоларини “Аёллар дафтари”ни юритиш орқали ҳал этиш, оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган хотин-қизларга, тадбиркор ва тадбиркорлик қилиш истагини билдирган аёлларга амалий-ҳуқуқий ёрдамларни бераяпмиз.

Айни вақтга қадар ишсиз, ногиронлиги бўлган, бокувчи-сини йўқотган, уй-жой, тиббий, ҳуқуқий ёки психологияк ёрдам кўрсатиш учун 450 минг 900 нафардан зиёд хотин-қизлар “Аёллар дафтари”га киритилган бўлса, шундан 49 мингдан зиёд

хотин-қизларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатилиди.

Уларнинг муаммоларини ҳал этиш, ижтимоий кўллаб-куватлаш борасида ўтган йилнинг ўзида Сурхондарё, Фаргона, Тошкент ва Навоий вилоятлари ҳамда Тошкент шаҳрида сайёр қабуллар ўтказдик.

Шу ўринда мени яна бир нарса қувонтиради. Яъни, соҳада амалга ошираётган ишларимизни ҳалқаро даражадаги ташкилотлар ҳам алоҳида эътироф этмоқда.

Шу каби, 2021 йил 26 ноябрь, 15, 16, 17 декабрь кунлари БМТ Хавфсизлик Кенгаши ҳамда БМТ тараққиёт дастури билан ҳамкорликда конференциялар ўтказдик, аёлларга нисбатан зўравонлик

ва тазайикнинг ҳар қандай кўришига барҳам бериш борасида амалга оширилган ишларимиз муҳокама қилинди ва улар билан тажриба алмашдик.

Шундай экан, Гендер тенглик, дэя аллақандай мезонларни кўрсатаётганларга бир аёл сифатида айтгим келади. Бизда илмдан хабардор ҳеч бир киши аёл ҳуқуқини поймол қилмаган, аксинча, унинг имтиёзларини тушунтира билган. Биз эса, мана шу имтиёзларни жамиятилизнинг барча хотин-қизларига кўллашни мақсад қилганимиз. Зеро, аёлга тегишили ҳар қандай муаммо долзарбдир.

**Светлана АРТИКОВА,
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокурори ўринбосари**

ДУНЁ ҳаритасида мавжуд давлатлар қонунчилигида ҳамда инсон ҳуқуқларига оид ҳалқаро ҳужжатларнинг барчасида демократик талаб сифатида хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқлилиги та-мойили акс эттирилган. Бу эса, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда инсон ҳуқуқлари ва асосий манфаатлари устуникини тан олиниши ҳамда улар сўзсиз таъминланishi ҳар бир давлатнинг вазифаси эканлигини англашади.

АЁЛ ЭЪЗОЗЛАНГАН ЖАМИЯТДА ТАРАҚҚИЁТ ВА МАҲНАВИЙ ЮКСАЛИШ БЎЛАДИ

Миллий ва маданий анъаналаримизга, фуқаролар ва турли ижтимоий гурухларнинг ҳуқук ва манфаатларига мос келадиган, уларни таъминлаш, кафолатланадиган асл демократия ва ижтимоий адолатга эришиш демократик давлатимизнинг асосий мақсадларидан бирор. Инсонларнинг демократик ҳуқуқий давлат куриш катта сиёсий аҳамиятга молик вазифадир. Бу эзгу мақсадга эришиш йўлида мамлакатимизда кенг

қўлламли испоҳотлар олиб борилмоқда. Конституциямиздаги ҳуқуқий тамоилилар инсон манфаатларининг олий қадрият эканлигини ўзида акс эттиради. Буни, айниқса, демократизм, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳурматлаш, ҳалқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этилган қондадари ва нормаларининг амал қилиши, Конституция ва қонунлар устуворлигини таъминлаш, тенг ҳуқуқлий, мулкнинг барча шаклларининг тенг-

лиги, одил судлов тамоилиларида кўриш мумкин. Конституциямизда тенг ҳуқуқлий тамоилиларининг мавжудлиги Ўзбекистонда илк мустақил давлатчиликка тамал тоши қўйилган йилларда ёк инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларининг ажralmas қисми ҳисобланган тенглик масаласини ҳам долзарб эканлигини акс эттириди.

Мамлакатимизда хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқлилигини таъминлаш, уларнинг ҳуқук ва қонуни манфаатларини тенг ҳимоя қилиш, соғлиғини мустаҳкамлаш ҳамда уларга муносиб меҳнат ва турмуш шароитини яратиш, ижтимоий-маишӣ шароитларини яхшилашда тенг имкониятлар яратиш, сиёсий майдонда тенг иштироқини таъминлаш ва бошқа қатор долзарб масалаларда кенг қўлламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Хотин-қизларнинг қонуни манфаатларини таъминлаш, қобилият ва салоҳиятни рўёбга чиқариш, оналик ва болаликни ҳимоя қилиш, уларнинг жамият ҳамда ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги фаоллигини кучайтириш каби кўплаб масалалар давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири сифатида белгиланган.

2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг устувор вазифалари қаторида аёлларнинг ижтимоий-сиёсий

фаоллигини ошириш, давлат ва жамиятдаги ролини мустаҳкамлаш, иктисолий мустақилларини ошириш ҳамда аёллар ва ёшларни, айниқса, қишлоқ жойларида яшовчилар бандлигини таъминлаш белгиланди ва бу борода режали ишлар амалга оширилди.

Мамлакатимизда хотин-қизлар ва эркаклар ўтасида тенгликни мустаҳкамлашга қаратилган бир қатор ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Гендер тенглик бўйича қонунчилик такомиллаштирилмоқда. 2019 йил 2 сентябрь куни “Хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар кафолатлари тўғрисида”ги, шунингдек, “Хотин-қизларни тазайик ва зўравонликдан ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонунлар қабул қилинди. Бу эса, аёлларнинг жамиятдаги ўрни ва нуфузини янада оширишга хизмат қилиб, хотин-қизлар ва эркаклар ўтасида тенг ҳуқуқлилигини мустаҳкамлашга қаратилган давлат сиёсати амалга оширилаётганлигини амалда тасдиқлади.

Хулоса қилиб айтганда, мақсадимиз — ижтимоий адолат ҳамда гендер тенгликни таъминлаштирилган. Зеро, аёл эъзозланган жамиятда тараққиёт ва маҳнавий юксалиш бўлиши исбот талаб қилмайдиган ҳаётий ҳақиқатидир.

**Мансур КАРИМОВ,
Урганч туман юридик хизмат
курсатиши маркази бош
юрисконсульты**

СҮНГГИ ЙИЛЛАРДА МАМЛАКАТИМИЗДА ДАВЛАТ ХИЗМАТИ ФАОЛИЯТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШГА ҚАРАТИЛГАН КЕНГ ҚҰЛАМЫ ИСЛОХОТЛАР АМАЛГА ОШИРИЛМОҚДА.

ҚОНУНБУЗИЛИШИ ЁХУД ИШГА СОВУҚҚОНЛИК:

ПОЙТАХТ
КЕСИМИДА
“ФОЛИБ”
АНИҚ!

Мазкур соҳага оид Президентимиз нинг қатор Фармон ва қарорлари кабул қилиниб, вазирлик ва идораларнинг, шунингдек, бошқа давлат органларида фаолият юритаётган давлат хизматчилигинин фаолиятини самарали баҳолаш тизимини жорий этиши, уларнинг натижадорлигигин күрсатади.

Давлат хизматлари күрсатиш соҳаси тұғрығы ва сиғаттың йүйлік күйилганды, бизнес жаражаннан ташкиллаштырышда замонавий технологиялар ва инновациянан ечимлардан фойдаланылғанлықтың энг асосий баҳолаш индикаторы (мезони) хисобланади.

Ваҳоланки, ҳалқаро ташкилоттар томонидан давлаттар тұғрисидеги рейтинглар шакллантырылғанда суд органларинин мустакиллігі ва давлат хизматларының күрсатыш соҳасининг ривожланғанлығы хамда ҳуқук устуворлигининг таъминланғанлығы баҳолаш индикаторлари хисобланади.

Маълумки, ҳар бир давлат үзининг ривожланып стратегиясын ишлаб чықади ва буни амалга оширишнинг бош ислохоти сифатыда ҳалқ иродаси ва хошиш-иста-

гидан келиб чықади.

Мамлакатни ривожлантиришнинг бош ислохотлари дебочасида, аввало, инсон манфаати бирламчы үринде күйилшилди, шунда 14 минг 548 та холатда ваколатты давлат органлари томонидан қонун бузилиши ҳолатларига йўл кўйилганди.

Давлат хизматлари күрсатиш соҳаси тұғрығы ва сиғаттың йүйлік күйилганды, бизнес жаражаннан ташкиллаштырышда замонавий технологиялар ва инновациянан ечимлардан фойдаланылғанлықтың энг асосий баҳолаш индикаторы (мезони) хисобланади.

Ваҳоланки, ҳалқаро ташкилоттар томонидан давлаттар тұғрисидеги рейтинглар шакллантырылғанда суд органларинин мустакиллігі ва давлат хизматларының күрсатыш соҳасининг ривожланғанлығы хамда ҳуқук устуворлигининг таъминланғанлығы баҳолаш индикаторлари хисобланади.

Президентимиз томонидан 2022 йил 28 январда имзоланған “2022-2026 йилларға мұлжалланған Яңы Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясы тұғрисида”ғи Фармон билан мамлакатимизнинг келгуси беш йиллікдеги мухим йўналишлари белгилаб берилди.

Жумладан, суд-ҳуқук ислохотларини жадал амалга ошириш мақсадида Тараққиёт стратегиясы билан мамлакатимизда адолат ва қонун устуворлиги таимилиларини тараққиёттинген әнг асосий ва зарур шарттың айлантириш вазифалары белгиланды. Яъни:

- ижтимои химояга мухожа фуқароларга жиноят ишлери билан бир катorda фуқаролик ва маъмурлар ишлар бўйича ҳам давлат хисобидан белуп юридик ёрдам күрсатиш тартиби жорий этилиши;
- қарори, ҳаракати (ҳаракатсизлиги) ноқонуний эмаслигини маъмурлар судда ишботлаша мажбуриятини, уни қабул қилган мансабдор шахснинг ўзига иоклаш тартибига амал қилиниши қатъий таъминланши;
- ҳаракатланиш әркинлиги чекланған шахсларни ҳисобга олиш бўйича ягона онлайн электрон реестр юритилиши йўлга күйилшилди.

Шунингдек, жазони ўтаб бўлган фуқароларнинг келгусида жамиятда үз ўрни-

Бугунги кунда мамлакатимизда 70 та вазирлик, идора ва бошқа ваколатты органларнинг давлат хизматлари айнан давлат хизматлари марказлари орқали ягона электрон платформада кўрсатилмоқда ва бу уларнинг хизмат кўрсатиш сифатини объектив баҳолашда катта аҳамият касб этади.

Мисол учун, 2021 йил давомида Тошкент шаҳри бўйича 1 миллион 35 минг 574 та давлат хизматлари кўрсатилмоқда бўлиб, шундан 14 минг 548 та холатда ваколатты давлат органлари томонидан қонун бузилиши ҳолатларига йўл кўйилганди.

Қонунбузилиш ҳолатлари таҳлил этилганда, уларнинг аксарият кисми — 13 минг 209 таси аризалар ижросида муддат бузилиши, шунингдек, 84 таси асосиз рад этиш ҳамда 1 минг 255 таси эса бошқа турдаги қонунбузилишларига тўғри келади.

Қонунбузилиш ҳолатлари ваколатты давлат органлари ва соҳалар кесимида таҳлил этилганда, энг кўп қонунбузилиш Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш идораларида эканни аниқланди. Яъни, ушбу идораларида 4 минг 305 та, 2 минг 935 та ҳолатда Солик органлари, 1 минг 702 та ҳолатда эса, Курилиш органлари, 684 та ҳолатда маҳаллий ҳокимликлар, 942 та ҳолатда Кадастр органлари масуль ходимлари томонидан қонунбузилиши ҳолатларига йўл кўйилган.

Қонунбузилиши ҳолатлари юзасидан ваколатты органларга жами 432 та таъсир чоралари кўлланылган бўлса, юкори турувчи органларга 62 та тақдимнома, 173 та огохнома киритилган ҳамда 191 та маъмурий баённома расмийлаштирилган ва 221 нафар масъуль шахсга нисбатан жағобгарлик чоралари кўлланылган.

Бахтиёр АХМЕДОВ,
Давлат хизматлари агентлиги
Тошкент шаҳар бошқармаси бошлиги
ўринбосари

РЕСПУБЛИКАМИЗДА тадбиркорлар томонидан хорижий ҳамкорлар билан экспорт-импорт шартномалари тузиш, улар билан ўзаро иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлаш борасида ижобий ишлар амалга оширилмоқда.

МОШНИНГ ПУЛИ “ОШ” БЎЛМАДИ

Аммо бაъзида айрим тадбиркорлик субъектлари томонидан ўз зиммасига олинган шартнома маҷбуриятларини белгиланган муддатда бажармаслик ҳолатлари хам учраб турибди.

Судларда кўрилаётган айрим ишлар бунга яққол мисол. Масалан, сингапурлик хорижий ҳамкор — “Real int. Itd” компанияси билан жавобгар — Ўзбекистон Республикасида рўйхатдан ўтган юридик шахслар номи ўзгартирилган ўртасида 2019 йил 30 августда умумий қиймати 550 минг АҚШ доллари миқдоридаги мөштказиб бериси тўғрисида экспорт шартномаси имзоланган. Шартнома бўйича маҳсулот ҳаки олдиндан тўлаб берилган бўлса-да, жавобгар томонидан маҳсулот тўлиқ етказиб берилмаган. Сингапурлик ҳамкор 45 минг АҚШ доллари миқдоридаги асосий қарз ҳамда маблагни қайтаришни кечиктирганлиги учун 22 минг 500 АҚШ доллари миқдорида пена, жами 67 минг 500 АҚШ доллари ундириши сўраб, Навоий вилоят судига даъво аризаси билан мурожаат қилган.

Аниқланишича, 2019 йил 30 августда ўзаро ҳамкорлар — Сингапурнинг хорижий компанияси ва ўзбекистонлик тадбиркор ўртасида умумий қиймати 550 минг АҚШ доллари миқдоридаги мөштказиб бериси тўғрисидаги шартнома имзоланган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 9.1-бандига кўра, мазкур шартномани ижро этиш ёки у билан боғлиқ юзага келиши мумкин бўлган барча келишмовчиликларни бартараф этиш бўйича тарафлар ўзаро музокарага кела олмаса, низолар Ўзбекистон Республикаси иқтисодий судларида давлати мөнгучилигига асоссан ҳал этилиши белгиланган.

Мазкур иш ҳолатларига тўхтадаган бўлса-да, шартнома шартларидан аниқки, даъвогар тўловларни амалга ошириши, жавобгар эса шартномада келишилган муддатда мөштказиб бериси ўз зиммасига олган.

Шартномада олинаётган товар учун умумий қийматнинг 20 фоизи (110 минг АҚШ доллари) олдиндан тўловни амалга ошириш лозимиги белгиланганлиги сабабли компания томонидан ушбу тўлов суммаси тўлиқ тўлаб берилган.

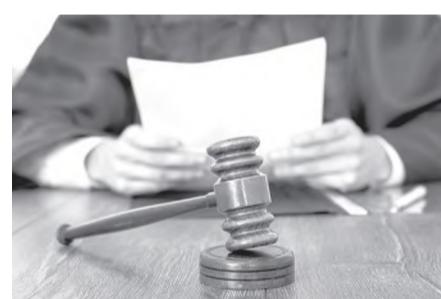
Лекин, олдиндан тўловлар амалга оширилган бўлса-да, жавобгар томонидан шартнома шартлари бузилиб, даъвогарга шартномада белгиланган маҳсулот тўлиқ етказиб берилмаган, яъни жавобгар томонидан 55 минг АҚШ доллари миқдорида мөштказиб берилган, холос. Кейинчалик эса, 10 минг АҚШ доллари миқдоридаги маблаг кайтариб берилган. Шунингдек, жавобгар томонидан 45 минг АҚШ доллари миқдоридаги маблаг кайтарилимаган ёки ушбу миқдордаги маҳсулот ҳам етказиб берилмаган.

Жавобгар шартнома шартларига кўра, маҳсулотни белгиланган муддатда тўлиқ етказиб бермаган тақдирда, маҳсулот учун олдиндан олинган маблагни 5 банк иш куни ичди қайтариш мажбуриятини олган. Аммо жавобгар томонидан шартномада белгиланган мазкур шарт ҳам бузилган.

Ушбу низо судда кўрилчилиди. Судда жавобгар МЧЖдан даъвогар хорижий компания фойдасига асосий қарзни ундириш, жавобгарнинг иқтисодий аҳволини инобатга олиб, даъвонинг пена ундириш талабини қисман қонаотлантириш тўғрисида карор қабул килинди.

Салимжон АБДУРАСУЛОВ,
Навоий вилоят суди судьяси

КОНСТИТУЦИЯМИЗНИНГ 11-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимиятининг тизими — ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлениш принципига асосланади.

ЭНДИ МАНСАБДОР ШАХСЛАР СУДДА ЎЗ ҚАРОРИНИ ЎЗИ ҲИМОЯ ҚИЛАДИ

ЭЪЛОНЛАР

Бухоро вилоятада адлия бошқармасининг 2022 йил 24 январдаги бўйруғига асосан адвокат Norov Ibrohim Turayevichra бошқарма томонидан 2018 йил 25 декабрда берилган адвокатлик фаолияти билан шугулланниш ҳуқуқини берувчи ВН №000045-сонли лицензиянинг амал қилиши ва бошқарманинг бўйруғига асосан берилган адвокатлик мақоми (адвокатлик гуҳномаси №045, 25.12.2018 й.) унинг вафоти сабабли тутатилди.

Навоий вилоятада адлия бошқармасининг 2022 йил 26 январдаги 7-ум-сонли бўйруғига асосан адвокат Mirzayev Isamidin Duvlanovichra бошқарма томонидан 2018 йил 28 декабрда берилган NV 000003-рақамли адвокатлик фаолияти билан шугулланниш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг амал қилиши ва адвокат мақоми тутатилди.

**Инсон
ва Қонун**
МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
“Адолат” миллий ҳуқуқий
ахборот маркази нашри
info@adolatmarkazi.uz

2007 йил 3 январда
Ўзбекистон
Матбуот ва ахборот
агентлигига
0081-рәқам билан
рўйхатта олинган
ISSN 2010-7847

Бош
муҳаррир
Кўчкор
НОРҚОБИЛ

ТАҲРИР ҲАЙЬАТИ:
Икрамов Музаффар Мубаракходжаевич
Тожиев Фурқат Шомуродович
Юлдашева Шоҳидон Руфатовна
Баҳронов Шерзод Ҳолмуродович
Искандаров Ёрбек Нурбекович
Эргашева Дилғуз Рустамовна

Таҳририга келган
қўллэзмалар тақриз
қилинмайди ва муаллифга
қайтарилмайди.

Навбатчи
Ёрбек Искандаров
Саҳифаловчи-
дизайнер
Жасур Тожибоев

Нашр индекси: 137
“ИНСОН ВА ҚОНУН” газетаси таҳририяти компьютер
базасида терилиди ва саҳифаланди. А-3 бичимда,
2 босма табоқ ҳажмда, оффсет усулида

Корхона манзили:
Тиражи — 4050
Буюртма —

МАНЗИЛИМИЗ:
100 115, Тошкент ш.
Чилонзор кўчаси-29.
Факс: (0371) 277-02-97

Обуна бўлими: 277-02-57
Баҳси келишилган нарҳда
1 2 3 4 5

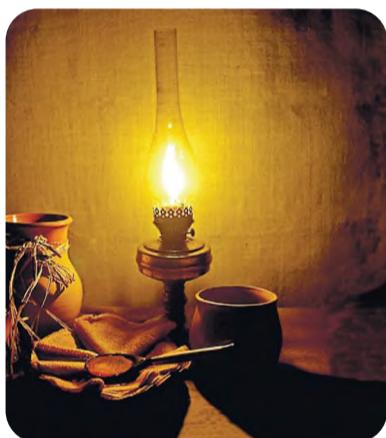

Адолатлиш ечим

ҲАЗРАТИ Умар розияллоҳу анху Амр ибн Ос розиаллоҳу анхуни Мисрга ҳокум қилиб жўнататётган пайтларида ўрталарида шундай суҳбат бўлиб ўтди:

- Агар олдингга ўғри келса, нима қиласан!?
- Унинг қўлини кесаман!
- Агар менинг олдимга қорни оч келса, сенинг қўлингни кесаман!

Шам давлатниңг моли-ку!

Элчи барча саволларга жавоб берib бўлгач:

— Эй мўминлар амири, аҳволингиз қалай, соғлигингиз, ахли аёлингиз, хонадон ахлингиздаги барча яхши юрибдими? — деб сўраган эди, Умар ибн Абдулазиз шамни пуфлаб ўчириб, хизматкор болага бошқа шамчироқ олиб келиб, уни ёқинши буюрди. Хизматкор шамчироқни ёққач, Умар:

— Энди хоҳлаган нарсангни сўрайвер, — деганди, элчи яна ахволи, оила-аъзо ва хонадонлари ҳақида сўради. Кейин ўчириган шамчироқларидан ажабланиб:

— Эй мўминлар амири, аввал қилмаган бир ажойиб ишни қилдингиз? — деган эди, Умар:

— У нима экан? — деди.

Элчи:

— Мен гапирганимда шамчироқни ўчириб, бошқасини олиб келтириб ёққанингиз, — деди.

Шунда Умар:

— Эй Абдуллоҳ! Аввали ёқкан шамчироқ Аллоҳнинг моли ва мусулмонларнинг мулкидан эди. Сен умуммусулмонлар ахволи ва эҳтиёжи ҳақида сўраганингда ўша шамчироқни ёқкан эдим. Сўнgra ўзим ва оиласамга хос савол берганингда мусулмонлар мулкидан бўлган чироқни ўчириб қўйдим, — деб жавоб берди.

Бу ривоят моҳиятига жиддий эътибор қаратинг. Бу — давлат мол-мulkига нисбатан қанчалик эҳтиёкорлик билан муносабатда бўлиш лозимлигига яқол мисол. Ҳатто арзимас қийматга эга бўлган оддийгина шамдан шахсий манфаати ўйлида фойдаланишини гуноҳ деб билишган.

Бугун-чи?! Рахбар лавозимида судьялар ўзига биректирилган давлат мулкига қандай муносабатда? Давлат томонидан ажратилаётган хизмат ресурсларидан фақат давлат манфаати учун фойдаланаётими? Минг афсуски, бунга барча "ҳа" деб жавоб бера олмайди.

АЁЗ исмили бир қул тақдир бўлиб, Султон Маҳмуднинг хизматкори бўлибди. Султон қулини одоб-ахлоқини кўриб, уни яхши кўриб қолибди. Шунчалик ишончини қозонибдик, бутун салтанатнинг хазинабони этиб тайинланаб, саройнинг барча хазина-бойликлари унга топшириладиган бўлибди. Бу ҳолатни кўрган саройдагиларнинг баъзилари бунга ҳасад қилишибди.

Ҳасад ва кибралари туфайли “шундай оддий бир қулга бунчалик катта мавқе берилиши”ни ва ўзларининг шу даражада ҳам обрўлари ийқлигини ўзларига сингдира олмабдилар. Ҳолат шундай давом этгач, Султонга ҳар куни, ҳар хил баҳона билан Аёздан шикоят қила бошлишибди. Унинг обрўини тушириш учун қўлларидан келган ҳамма ўйлни синаб кўришибди.

Кунларнинг бирида Султоннинг ҳузурида бир сарой аъёни иккинчисига: “Кул Аёз хазинага тез-тез қатнайдиган бўлиб қолди, биласанми? Менимча, у гавҳарларимизни ўғирла борибди. Бунга аминман”, дебди.

Буни эшитган Султон қулоқларига ишонмай, “Ҳақиқатан ҳам шундай микин, шундай бўлса ўз кўзим билан кўрайин” деб, хазина хонаси деворига кичкинагина тешикча тештирибди. Шундай қилиб, ичкарида бўлаётган нарсаларни томоша қилишни бошлабди.

Кеч тушибди, кул секин сарой хазинасига бориб, эшикни ҳам билдири- масдан ёпиб ичкарига кирибди. Султон қулнинг сандиқ олдига яқинлашганини кўрибди. У ерда

Султонга дарс берган қул

яшириб қўйгани кичкинагина тутун экан. Тутунни ўпиб, пешонасига суртиб уни очибди. Ичидан қуллик пайти кийган эскистуски кийими чиқибди. Уни кийиб ойнанинг олдига ўтибди. Ўзига ўзи: “Авваллари шу кийимни кийиб юрганингда ким эканлигингни эслайсанми?” — деб сўрабди. — Ҳеч ким... Бор-йўти сотиладиган қул эдинг, холос.

Аллоҳ сенга Султоннинг қўли билан, лойиқ бўлмасанг ҳам ўз раҳматидан шундай неъматларини лутф қилди. Асло қаердан келганингни унумтам! Чунки, мол-мulk инсоннинг ақлини олади, унумтишга мажбурлайди. Шундай экан, сен ҳам сендан камроқ неъматга эга бўлганларга паст назар билан қараб, кибрланма! Буни асло унумтама, эй Аёз! — деб сандиқни

ОДИЛ СУДЬЯ

БУ воқеа ўтган асрнинг 80-йилларида содир бўлган. Эри урушдан қайтмаган кекса аёл комбинатдан нон ўғирлагани учун суд қилинапти. У айини тан олиб, нафақасиз яшаштанини, бу ишни оч қолганидан содир этганини айтаяпти. Судья унга:

— Сиз ўғирлик қилганингизни тан олиб турибиз. Мен сизга 20 сўм жарима соламан ва бу пул сизда ўқўлигини биламан. Шунинг учун ўрнингизга уни ўзим тўлайман, — деди ва чўнтагидан 20 сўм чиқариб, жарима сифатида давлат хизматасига ўтказди.

Суд залида сукунат ҳукмрон. Бироздан кейин судья иштирокчиларига қарата шундай деди:

— Ҳамманингизга 15 сўмдан, участка нозири ва маҳалла раисига 20 сўмдан жарима соламан.

Чунки сиз яшаштанини шаҳарда нон ўғирлашга мажбур бўлган факир яшашти ва бунга қисман бўлса-да, сизлар ҳам жавобгарсизлар!

Шу тариқа 185 сўм пул ўғирлиди ва судья уни кекса аёлга берди.

Бу судья тажрибали инсон эди. Унинг қарори ҳаммага таъсир қилди. Маҳалла раиси ва участка нозири бокувчисини йўқотган аёлга нафақа тайинланишида кўмаклашиб, уни тўғри йўлга бошлайди...

У шундай дер эди: “Қаерда одамлар қорнини тўйдириш учун ўғирлик қилса, демак, у ерда адолат тарозиси бузилган бўлади. Давлат хизмати ходимлари ночор одамларни топиб, рўйхатга олиб, уларга қонунда белгиланган нафақа билан таъминлаб қўйиши зарур. Шунда мамлакат ривожланади ва халқ бой бўлади”.